
utolsó halálom előtt

VARGA ZOLTÁN

Hát, hogy őszinte legyek, nem tudom, mivel is kezdjem, talán azzal, hogy alighanem már akkor elkezdődött ez a dolog, mikor még négy lábon jártunk, azzal, hogy eszembe jutott, két lábon is járhatnánk, mert persze az is csak nekem jutott eszembe, hogy a járáshoz untig elég két láb, a kezünket meg okosabbra is használhatnánk, mint hogy a testünket vonszoljuk vele tovább, ki is próbáltam rögtön, a többieknek meg annyira tetszett, hogy azonnal utánozni kezdtek, mert utánozni, azt igen, azt aztán tudtak, sőt egyszerre olyan büszkék lettek a tudományukra, hogy kijelentették, milyen nagyszerű, erre is csak mi vagyunk képesek, soha egyetlen más állatfajtának se jutott volna eszébe a két lábon járás, vagyis úgy viselkedtek, mintha nekik jutott volna eszükbe és nem nekem, és hát ez bosszantott, de mikor megmondtam, mit gondolok, azt mondták, nekik ugyanúgy eszükbe juthatott volna, de én csak a szemükbe nevettem, nagy melléfogás volt, annyi bizonyos, nagyon fiatal voltam, nem tanultam még meg, hogy az önérzete mindenkinek egyformán nagy, büszkesége telhetetlen bődő, akár van mire büszkének lennie, akár nincs, csúnyán meg is járhattam volna, ha a Nagy Marcona meg nem védelmez, vele kikezdni senki se mert, irtózatos ereje volt akkoriban, ezért is mondtam, hogy neki, de csak neki, szintén eszébe juthatott volna a két lábon járás, pedig fenét, éppúgy nem jött rá magától semmire, mint a többiek, hazudtam, hízelegtem, mindegy, végeredményben megérte, mert a Nagy Marcona úgy megőrült, amikor ezt mondtam neki, hogy akkorát csapott rám a lapáttenyerével, hogy utána napokig sajtolt a hátam, megígérte, hogy mindig megvédelmez, örök barátságot fogadott, így aztán biztonságban használhattam a felszabadult kezemet, mindenfélét csinálhattam vele, elhozhattam a tüzet is, mert ez is nekem jutott eszembe, pedig a többiek is épp elégszer láthatták, ahogy a nagy fák törzséből felcsap a láng a villámcapások nyomán, de nem, dehogy, csak dideregtek tovább, és falták a nyers húst, ám én odavittem az égő faágat a Nagy Marconának, itt van, fogd és vigyázz rá, tápláld, hogy ki ne aludjon, őrizd jól, mert ezek még képesek

és megégetik magukat, vagy fölgyújtanak valamit, és a Nagy Marcona őrizte is, csak azokat engedte a tűz közelébe, akik neki adták a legjobb falatokat vagy a legszebb lányokat, én meg a tűz fényénél bölényeket rajzoltam a barlang falára, kiféragtam a Willendorfi Vénuszt, elkészítettem az első íjat és nyilat, aztán a többiek is utánam csináltak ezekből egyet-mást, mert mondom, utánozni azt tudtak, de én farigcsálás közben még gondolkoztam is, és elmondtam a társaságnak, hogy a fáknban, az állatokban, a napban, a holdban, a vizekben, a szélben, mindenben szellemek lakoznak, mert én ilyen vagyok, én nem tudom csak úgy bámulni a dolgokat, én meg is akarom magyarázni őket, és én már akkor tudtam, hogy egy magyarázat, még ha nem is igaz, akkor is jobb a semminél, ezért meséltem arról, hogy a szellemek az okai mindennek, ők okozzák a betegséget is, de azért ki is engesztelhetjük, meg a magunk szolgálatába is állíthatjuk őket, közben gyógyfüveket is gyűjtöttem, sokszor még a Nagy Marconát is kikúráltam, főleg a szélhajtó teáimmal, ha túlságosan telezabálta magát, ment erre már akkor hajlamos volt, később meg arra is rájöttem, hogy az állatokat nemcsak lebunkózni vagy lenyilazni lehet, hanem megszelídíteni is, megfajni vagy az eke elé fogni őket, hogy a barázdába magot vessünk, hogy az istenek támogatásával bő termésünk legyen, mert ekkor már egy sereg istent is teremtettem a szellemek és démonok beláthatatlan sora fölé, és ezek erőt és hatalmat adtak a Nagy Marconának, hogy legyen aki rendet és fegyelmet tart, és ebben az időben fedeztem föl azt is, hogy a szavakat nemcsak kimondani, hanem lerajzolni is lehet, erre is megtanítottam a Nagy Marconét meg még néhányat azok közül, akik csak utánózni tudtak, így vettem meg alapjait a titkos isteni tudományoknak, melyeknek segítségével a Nagy Marcona tovább fokozhatta a rendtartást, csak, hogy nekem ekkor kezdett belőle először elegendem lenni, mivel egyre nagyobb marhaságokat csinált, egyszer például a fejébe vette, hogy neki akkora síremlék kell, mint egy hegy (fene tudja miért, talán mert mindig nagyon félt a haláltól), néha tehát mégiscsak kitalált valamit, évenként át építtette, százezrek dolgoztak neki, talán milliók is, erről írtam több ezer évvel később, hogy milliók egy miatt, és hát én azt nem bírtam nézni már, hogy miközben egy teljesen haszontalan építményhez a követ cipelik, még korbács is csattogjon a hátukon, olyanok korbácsa, akik éppúgy nem tudnak kitalálni semmit, akárcsak ők, de még ha az én kezemben lett volna is a korbács, nem, ilyesmire én sose gondoltam, ezt csak a rágalmazóim állítják rólam, csak hát szólni nem mertem, mivel a Nagy Marcona ebben az időben már istennek hitte magát, én meg annyira gyenge voltam, hogy még magasztaló költeményeket is írtam hozzá, meg följegyeztem a dicsőséges tetteit, időnként később is is megírtam ezt, ha nagyon szorított a cipő, de még annyira se öszintén, mint akkor, és mindig nagyon szégyelltem magam ezért, ne is beszéljünk róla, de aztán megszöktem tőle, kivonultam a pusztába, sáskán éltem, és elmélkedtem, éreztem, hogy megint ki kell találnom valamit, addig törtem a fejemet, amíg rá nem jöttem, hogy az istenekből elég egy is, de az ne engedje meg még a Nagy Marconának se, hogy akármit tegyen, még két nagy kőtáblára is rávéstem az új istenem parancsait és elvittem őket Jeruzsálembe, ahol a Nagy Marcona éppen a zsidók királya volt, nagyon szépen és okosan beszélhettem neki, mert még könnyekre is fakadt, mindent megígért, és újra szövetséget kötött ve-

lem, néha mintha csakugyan hallgatott volna rám, bár ha nagyon osztoroztam, újra csak bujdosnom kellett, később meg egyre kevésbé félt már az egyetlen istenemtől, ezért gondoltam arra, hogy megpróbálok végre én király lenni és rendbe szedni a dolgokat, megtanítani az embereket, hogy szeressék egymást, el is kezdtem hirdetni hát, hogy én vagyck az igazi király, hittek is nekem sokan, főleg a szegények, csak-hogy a Nagy Marcona mint procurator keresztre feszítettett, hiába mondtam neki, hogy az én országom nem e világból való, meg hogy adjuk meg a császárnak, ami a császáré, mert a császár szintén a Nagy Marcona volt, nem bocsátotta meg nekem, amiért a nem e világi országomban nem adtam helyet a gazdagoknak, s helyettük inkább a tevért bűjtattam át a tú fokán, ekkor haltam meg először, azaz dehogy is, Athénban már előbb megittatták velem a keserű poharat, meg Jeruzsálemben is, méghozzá közvetlenül a kereszthalálom előtt, egyszer le is fejeztek, csak mert azt mondtam, hogy a Nagy Marcona a sógornőjével paráználkodik, pedig ez igaz volt, még ha nem is volt érdemes miatta elveszíteni a fejemet, á, honnan is tudnám, mikor haltam meg először, nem értem rá számon tartani a halálaimat, de azért ez a kereszt-halál egyike volt a legfontosabb és legkínosabb halálaimnak, ki se bírom talán, ha nem tudom, hogy úgylis feltámadok, mert még ez volt a szerencsém, hogy mint valami fönixmadár, értettem hozzá, hogyan kell a hamvaimból új életre kelni, hanem a feltámadásom után a Nagy Marcona, el se tudja képzelni, mit eszelt ki megint, ki nem találja, doktor-kám, ha megfeszül, akkor sem, inkább megmondom, megint csak felült egy trónszékre, hiába, ez volt a gyengéje kezdetűl fogva, fejére bigygyesztett egy fényes fehér köcsögöt, kijelentette, hogy én a mennybe mentem, s most ő az én földi helytartóm, a többiek meg elhitték neki, (mert az utánzáson kívül főleg ezt tudják, hinni, pláne olyasmit, amiről szeretnék, ha igaz lenne, újjé, akkor nagyon), én meg ott találtam magamat egy kolostorban, égő gyertyafényben a pergameneket, amelyekben arról esett szó, hogy milyen neműek az angyalok és hány fér el belőlük egy gombostű hegyén, ám ezeket én csak másoltam, de a szerzőségeket azt nem, azt nem vállalom, persze azért ebben az időben is alkottam egyet-mást, feltaláltam a csúcsívet a katedrálisokhoz, meg ilyeneket, és amikor végre kijutottam a klostorból, egyszerre olyan életkedv fogott el, hogy miközben a Szentföld felé vonultam, mindenféle némberekkel összeadtam magam, és elérhetetlen várkisasszonyok után epekedtem, egyszerre csak fölfedeztem a Szerelmet, aztán megírtam az *Isteni színjátékot*, Rómában egyszer még a köcsögöt is megpróbáltam leütni a Nagy Marcona fejeről, de aztán mégis inkább szonettekét írtam, megint csak a Szerelemről, meg malac történeteket a másik szerelemről, a régebbiről, papokról, apácaírókról, királynéírókról, nagy részüket még a kolostorban szedtem föl, és sajnáltam elfelejteni őket, nem fértem a bőrömbe, és mintha nem is tudtam volna, mihez is fogjak előbb, mégis óriás lettem, egy korban, amelynek óriásokra volt szüksége, megfestettem az Utolsó vacsorát és az Utolsó ítéletet, még a saját szobromat is kifaragtam, ahogy ülök, szarvakkal a fejemben, kezemben a kőtáblákkal, hogy csak a legismertebbeket említsem, sőt még a Nagy Marconával is megpróbáltam újra együttműködni, miután megígérte, hogy egyesíti nekem Itáliát, de csak a kiskorú hűgát tudta megerőszo-kolni, ezenkívül halottakat boncoltam, és megpróbáltam repülni, de

egyelőre nem sikerült, ám a csillagokat olyan kitartással fürkésztem, hogy rájöttem, nem a Nap kering a Föld körül, hanem a Föld a Nap körül, vagyis éppen fordítva van, mint ahogy korábban hittem és tanítottam, de ez engem nem zavart, mivel én, ha rájövök, hogy tévedtem, mindig kész vagyok megcáfolni magamat, mert én nem vagyok paranoiás, doktorkám, elhiheti nekem, nem vagyok olyan, mint a Nagy Marcona, aki éppen azért küldött máglyára, mert a kedvéért nem voltam hajlandó a magam cáfolatát visszacáfolni, gondolhatja, hogy ez se volt éppen kerti ünnepély, mármint a máglya, legalábbis nem nekem, elég is volt egyszer belőle, ezért vontam vissza mégis azt a dolgot a Földről és a Napról, na jó, gondoltam, legyen a tied nagyobb rakás, ha annyira ragaszkodsz hozzá, nyugodtan visszavonhattam, tudtam, hogy mégis úgy marad, úgy is maradt, még a Nagy Marcona is belátta később, hogy nekem van igazam, lassan jár az agya, rettentő sok időbe telik mindig, amíg belát valamit, sajnos főleg azt látta be, hogy ettől ő még a helyén maradhat, maradt is, én meg csak álltam és mondtam, hogy itt állok, másképp nem tehetek, álltam hát, vagy ültem, tömlőcök mélyén, dologtalan unatkozó dámák szalonjaiban, ültem, és törtem a fejemet, hogyan lökjem le végre trónjáról a Nagy Marconát, még az *Enciklopédiában* is azért írtam arról, hogy a sakkjátékban a király a legtehetősebb figura, s nevettettem ki azokat, akik szerint ez a világ az elképzelhető legjobb világ, ezért küldtem lelencházba a zabigyerekeimet, ne bömböljenek a fülembe, amikor a nevelésről írok vagy a *Társadalmi szerződést* igyekszem megkötni, ezért lyukadtam ki oda, hogy még az az egy isten is sok, ami a sokból megmaradt, mert csak arra jó, hogy a Nagy Marcona az ő nevében csinálja továbbra is a disznóságait, különben szerencsém is volt ebben az időben, mert a Nagy Marcona valahogy ellustult, elálmosodott, elpuhult a lotyói mellett, akik körüluruzsolták az érdekemben, mindig újra kikönyörögtek a Bastille-ból, úgyhogy elég zavartalanul magyarázhattam a többieknek, mennyire káros a Nagy Marcona, meg hogy tökéletesen fölösleges is, legyünk inkább szabadok, egyenlők és testvérek, ám a legnagyobb hideg zuhany alighanem rögtön azután ért, hogy a fölfújtt hájfeje végre a fűrészporsos kosárba hullott, mert ekkor kiderült, hogy közben ő is elsajátította a feltámadás tudományát, ezt azért mégse gondoltam volna róla, öreg hiba volt lebe csülni, tudom, mert máris ott állt egy hordó tetején, és teli szájjal pófázott, aztán nyakaztatott, nyakaztatott, nyakaztatott, nem csak azokat, akik vissza akarták rakni fejére a koronát, hanem azokat is, akikről csak ő hitte ezt, meg persze azokat, akik mindössze azért fordultak ellene, mert már elégük volt az örökös nyakaztatásból, engem is lenyakaztatott, dohánycsempészéssel vádolt, pedig én csak a tömegmegmaradás törvényét fedeztem fel, és az oxidációt tanulmányoztam, mindegy, ezúttal legalább gyorsan végem lett, zutty, és kész, mit tehettem hát, újra begubóztam, így vártam ki, amíg a Nagy Marcona lehiggad egy kicsit, ismertem már, ha kitombolja magát, egy időre mindig elcsitul, és csakugyan, átmenetileg újra koronát tett a fejére, de aztán inkább a cilindert kedvelte meg, vastag szivarokat szívott, látgy Ázsiát falt és borzolt Afrikát, főleg a tőzsdén trónolt, vette-adta a részvényeit, és a pénzt számolta, én meg elkezdtem átkozni a pénzt, amiért mindent meg lehet kapni, de nélküle semmit, amiért a hűséget hűtlenséggé, a szeretetet gyűlöletté, a gyűlöletet szeretetté, az erényt bűnné, a bűnt

erényé, a szolgát úrrá, az urat szolgává, az ostobaságot értelemmé, és az értelmet ostobasággá változtatja, pedig azt is én találtam ki valamikor, mármint a pénzt, és valóban emberek ötletnek látszott, hogy ne cseréljessük folyton a tárgyakat, hanem legyen egy cseretárgy, ami minden más tárgyat helyettesít, sajnálom, nem gondoltam, hogy ez lesz belőle, na szóval én akkor elkezdtem tanulmányozni a pénzt és könyveket írni róla, meg arról, hogy addig úgyse lehetünk szabadok, testvérek és egyenlők, amíg az egyiknek tele van a zsebe pénzzel, a másik meg belegebed és behülyül a munkába, és még jó, ha ezt teheti, különben felfordul, vaskos köteteket írtam össze, kapitális könyvpéldányokat szociális témákról, nem csoda hát, hogy, mint amnyiszor, ezúttal is beleöszült a szakállam, és belekopaszodott a fejem, és lassanként megint hallgatni kezdtek rám, egy idő múlva még a Nagy Marcona is, talán mert unta már magát, nem sokáig bírja a lustálkodást, és időnként megszomjazók, de én most nem is bántam ezt, mert arra is rájöttem, hogy nélküle mégse megy semmi, legalábbis az elején nem, úgy terveztem hát, hogy majd valahogy menet közben teszem nyakára a kötetet vagy megpróbálom rábeszélni, hogy akassza föl magát, vagy mit tudom én, majd csak lesz valahogy, elvégre az én fejem se káptalan, nem számíthat ki mindent előre az ember, hanem amikor megindult, hát azt látnia kellett volna, doktorkám, akár egy bulldózer, már akkor mindjárt arra gondoltam, hogy fogom én ezt egyszer megállítani, úgy dolgozott, mint talán még soha, nekem, azaz nekünk, vagyis az éheseknek és rongyosoknak, de még inkább a maga gyönyörűségére, nem, nem nyakaztatott, mert az addigra már elavult, éjszaka vitette el azokat, akik között néha olyarcok is voltak, akik erre rászolgáltak, mindig is színvak volt, sose volt erénye az árnyalt különbségtéves, egymást érték a halálaim, na de mit részletezzem, doktorkám, látom, hogy türelmetlen már, csak egy esetet mondok még el, egyikét azoknak az eseteknek, amikor nálam is megjelentek a követeli, mert azért nagyon tartott tőlem a Nagy Marcona, sejthette, mire készülök, ezért igyekezett minden erővel megelőzni, ezért vette ki egyik embere a táskájából a hurkot, legjobb lesz, ha nem kapalódzom, tanácsolta jóindulatúan, aztán még elmondta, hogy nagyon szereti a könyveimet, és igazán nem érti, hogy egy ilyen okos, köztisztvisletnek örvendő ember miért nem tud nyugton maradni, ám arra már nem hagyott időt, hogy azt feleljem, éppen azért nem maradhatok nyugton, mert okos és köztisztvisletben álló vagyok, na de azért a Nagy Marcona tudta, mi jár nekem, mert később rólam nevezettte el a szülővárosomat, meg hát szépen beszélt hozzám még a végén is, amikor azt az overallt nem akartam magamra venni, mert egyszerre csak kék overallban volt mindenki, még a Nagy Marcona is, pedig lehetetlenül állt rajta, sűrű kereszttráncokat vetett, látszott, hogy a pocakját alig tudta belepréselni, és mintha még igyekezett is volna minél jobban összehúzni magát, hadd lássák, mennyire nem akar senkinél se nagyobbnak látszani, de azért a csavarkulcsot úgy tartotta a párnás ápolat fehér kezében, mint valami jogart, és az overallt, azt is ő adta a kezembe, siessek, láthatom, hogy mindenki beöltözött már, igen, igen, helyesen gondolom, megérkeztünk, végre megérkeztünk, többé már nem kell kivizsgálni, fölfedezni, ki- vagy feltalálni semmit, most már csak utánozni, másolni és sokszorosítani kell a dolgokat, hogy mindenkinek jusson belőlük, ne is tiltakozzam, lássam be,

hogy nekem is meg kell változnom, meg kell szünnöm, igazán róla is példát vehetnék, ő már megszűnt, ő már nincs, ő már nem is ő, csak egy a sok közül, merő véletlen, hogy éppen ő beszél, és a többiek némán helyeselnek neki, hát ez az, ettől lettem oda, túl magasan kezdtem, ez is hiba volt, hát még mit nem, mit képzelnek, hogy én overallt, na nem, tévedés, nagyon is sok megvizsgálni-, végiggondolni-, felfedezni- és feltalálhivaló van még, vagy ha nincs, akkor minek élünk tovább, de persze ők, felőlük még mindig négy lábon járhatnánk, szó se róla hát, másoló én utoljára akkor voltam, amikor a kolostorban éltem, és eszemben sincs újra kolostorba vonulni, szóval ilyeneket mondtam, de aztán sírva kértem őket, értsék meg, én se szeretem azokat a gondolataimat, amelyek imigyen szóló Zarathusztraként születtek meg bennem, már akkor megbántam őket, ezért borultam zokogva a fuvaros gebéjére is, sose bírtam, ha ütnek valakit, akár egy állatot is, hiába próbáltam elhíttetni magammal ennek az ellenkezőjét, utolsó soraim alá is ezért írtam, hogy a Keresztrefeszített, mielőtt meghaltam volna agylágyulásban, de azért van ezekben a megbánt gondolatokban is valami, sőt akkor lesz csak igazán, ha megteszem, amit kívánnak tőlem, ne feszítsek hát keresztre újra, mert ha most föl kell vennem ezt a kezeslábast, és nem mehetek a saját fejem után, akkor nem is segíthetek rajtuk többé, akkor nekem végem, végünk, akkor én be leszek zárva egy palackba, örök időkre és olyan hermetikusan, amilyen hermetikusan maga hallja a szövegemet, doktorkám, de ők csak néztek rám, tágra nyílt szemmel és mélységesen megbántódva, ugyan mit vétettek nekem, hogy ennyire megvetem az ő egyszerű, becsületes és verejtékszagú kék ruhájukat, pedig hát nem vetettem meg, nem, az úristenit, nem, és akkor megszólalt a Nagy Marcona, mert megint csak ő szólalt meg, türelmesen és megértően, jó, ha ennyire nem akarom, hát majd találnak valami más göncöt nekem, és amikor a maga két fehér köpenyese rám adta a kényszerzubbonyt, nem dühöngtem, nem akartam még jobban annak látszani, aminek hisznek, nem dühöngtem, nem, maga látott, doktorkám, tudhatja, milyen nyugodt voltam, amikor ide behozták... És most segítsen, úgy nézze, hogy valahogy kijussak innen... próbáljon megszöktenni, mert ha itt kell maradnom, úgy halok meg, hogy fel se támadok többé.

Doktorkám, egyetlen doktorom, doktor úr, főorvos úr, professzor úr! Könyörgöm, higgyen nekem: szükség van még rám.